

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-2>

УДК 658.5

Марія РУЩИШИН

Львівський національний університет імені Івана Франка

<https://orcid.org/0000-0001-9584-1555>

e-mail: marichka_r@i.ua

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ІННОВАЦІЙНИХ ЗАСАДАХ

Актуалізовано увагу до проблематики формування фінансового забезпечення задля реалізації інвестиційно-інноваційних проектів підприємств, які мають на меті забезпечення їх інноваційного розвитку. Відтак, метою дослідження визначено ідентифікацію та аналіз чинників формування фінансового забезпечення розвитку вітчизняних підприємств на інноваційних засадах. Здійснено типологію чинників залучення фінансового забезпечення на інвестиційно-інноваційні цілі за двома напрямками: 1) внутрішні ресурси і можливості суб'єктів господарювання, 2) зовнішні джерела акумулювання фінансового ресурсу. 3-поміж внутрішніх чинників проаналізовано вплив таких, як фінансово-економічний стан, результати й бізнес-діяльність підприємств, наявність внутрішнього інвестиційного капіталу, інноваційно-технологічна активність суб'єктів бізнесу, фінансова безпека та захист об'єктів інтелектуальної власності ділових одиниць. За зовнішніми чинниками здійснено аналіз таких з них, як розвиток фінансово-кредитної системи країни, діяльність венчурних фондів, бізнес-ангелів, стан розвитку інноваційної інфраструктури та бізнес-середовища.

Ключові слова: інноваційний розвиток, фінансове забезпечення, інноваційно-активні підприємства, інвестиційно-інноваційна діяльність, глобалізаційні та євроінтеграційні процеси, управління фінансовими ресурсами.

Mariia RUSHCHYSHYN

Lviv Ivan Franko National University

FACTORS FOR THE FORMATION OF FINANCIAL SECURITY FOR THE DEVELOPMENT OF DOMESTIC ENTERPRISES ON THE BASIS OF INNOVATION

Attention has been updated to the problems of forming financial support for the implementation of investment and innovation projects of enterprises, which aim to ensure their innovative development. Therefore, the purpose of the study is to identify the composition and analysis of the factors of the formation of financial support for the development of enterprises in Ukraine on an innovative basis. A typology of the factors of attracting financial support for investment and innovation goals was carried out in two directions: (1) internal resources and capabilities of economic entities, (2) external sources of accumulation of financial resources. Among the internal factors, the influence of such as the financial and economic condition, results and business activity of enterprises, availability of internal investment capital, innovative and technological activity of business entities, financial security and protection of intellectual property objects of innovatively active enterprises was analyzed. According to external factors, such as the development of the financial and credit system of the region, the activities of venture funds, business angels, the state of development of innovative infrastructure and the business environment were analyzed. The conditions that determine the specified factors of financial support for the innovative development of domestic enterprises are characterized, as well as their current state and the main problems that prevent the full involvement of financial and investment assets sufficient for the full-fledged conduct of innovative and technological activities by economic entities of Ukraine are identified. The scientific novelty of the research results lies in the further development of the methodological and applied principles of classification and typology of the factors of the formation of financial support for the activation of innovative activities of enterprises. The applied value of the research results lies in the possibility of identifying the available factors for the formation of financial and investment support for innovative and technological growth of business entities.

Keywords: innovative development, financial support, innovatively active enterprises, investment and innovation activity, management of financial resources.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Умови, характерні для довоєнного, а також сучасного етапу розвитку національного господарства України (посилення глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, зростання конкуренції й концентрації на внутрішньому ринку, ускладнення традиційних форм бізнесу під час активізації процесів діджиталізації та становлення цифрових комунікаційних систем і відносин, Інтернет-технологій, електронних розрахунків і т. п.), об'єктивно позначилися на ускладненні та погіршенні функціонування вітчизняних підприємств. Це також одна зі причин послаблення їх позицій на внутрішньому споживчому ринку та розширення процесів імпортозалежності національної економіки України.

Відновлення та подальше зміцнення конкурентних позицій, підвищення соціально-економічної ефективності підприємств вимагає більш активного і системного впровадження інновацій, їх комплексної модернізації на засадах інноваційно-технологічного розвитку. Однак, однією з найважливіших передумов для таких змін є фінансове забезпечення інноваційного розвитку, яке істотно ускладнилося через низьку прибутковість і недостатність власного капіталу (зниження фінансового результату та рентабельності, погіршення фінансового стану і платоспроможності) та обмежені можливості в частині залучення зовнішнього фінансового ресурсу (послаблення потенціалу фінансово-кредитного сектору країни, криза банківської системи,

повільний розвиток інфраструктури фінансового ринку та фінансово-ресурсних можливостей інших суб'єктів середовища бізнесу та інновацій).

Зазначені умови та тенденції актуалізували необхідність ідентифікації чинників формування доступного і належного фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств в Україні в процесі глобалізаційних та євроінтеграційних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Високий рівень конкуренції на внутрішньому ринку, а також системна нестабільність зовнішнього середовища, включно зі змінами запитів споживачів, які потребують якісних й інноваційних товарів, все більше актуалізують проблему обґрунтування теоретичних засад і прикладних рекомендацій відносно розроблення і застосування нових сучасних та ефективних механізмів й інструментів інноваційного менеджменту підприємств. Саме їхня ефективна політика щодо створення і реалізації інновацій у всіх функціональних сферах та структурних напрямках господарювання дає змогу представити на ринку більш якісний і конкурентоспроможний продукт. Ці та інші актуальні аспекти інноваційного типу розвитку вітчизняних підприємств розкрито у публікаціях таких науковців, як О. Діба [1, с.111-118], О. Кваша [2, с.150-154], А. Ковпака [3], В. Смесова, І. Іщенко [10, с.76-82] та ін.

Поглиблені дослідження методичних підходів, механізмів та засобів впровадження і комерціалізації інновацій на підприємствах в контексті зміцнення їхньої конкурентоспроможності й забезпечення сталого розвитку достатньо системно опрацьовані такими дослідниками, а саме: М. Крупка, Н. Демчишак [4, с.47-64], В. Фоміних, Д. Безпалова, А. Довгопола [11, с.61-64], Л. Чех, О. Корогодова [12] та ін.

Проблеми формування фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств та пріоритетні напрями їхнього вирішення стали предметом наукових досліджень таких авторів, як М. Крупка, М. Руцишин [5, с.85-94], Р. Лупак, І. Польова, В. Васильців [6, с.88-92], О. Малій [7, с.71-74], Н. Рибалко [8, с.27-29], І. Рудченко [9, с.16-19].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Віддаючи належне доробку вчених у зазначеній сфері, доречно зауважити, що ситуація в економіці України динамічна і швидкозмінна, а це формує постійну актуальність в ретельному вивченні особливостей та чинників як управління інноваційною діяльністю підприємств, так і в сфері фінансового менеджменту особливо в частині ідентифікації джерел, а також форм і засобів залучення фінансового забезпечення для якісного обслуговування процесів створення й впровадження інновацій.

Формулювання цілей статті

Метою дослідження є ідентифікація та аналіз чинників формування фінансового забезпечення розвитку вітчизняних підприємств на інноваційних засадах у мовах сучасних викликів та загроз.

Виклад основного матеріалу

Інноваційна діяльність підприємств є достатньо витратною, потребує як інвестиційного ресурсу на її здійснення, так і фінансового ресурсу на обслуговування поточних витрат, пов'язаних з оплатою праці відповідних фахівців, амортизацією техніки і технологій, придбанням програмного і апаратного забезпечення, фінансуванням витрат на закупівлю розхідних матеріалів і т. п. З позиції бізнесу провідним чинником, який визначає такі можливості, є фінансово-економічний стан та прибутковість. Сьогодні фінансово-економічні результати та значні масштаби господарювання дають змогу підприємствам окрім основної діяльності фінансувати також проекти та заходи в сфері інноваційного розвитку. Однак, нинішні реалії, причому не лише наслідки повномасштабної війни, але й на загал нестабільність функціонування вітчизняних підприємств дають підстави стверджувати про те, що вказаний чинник, перед усім, негативно позначається на фінансових можливостях вітчизняних суб'єктів господарювання (табл. 1). Так, фінансові результати підприємств у провідних видах економічної діяльності національного господарства України за 2018-2021 рр. зросли. у різних обсягах. В продовж аналізованого періоду спостерігається збитковість зокрема в промисловості, будівництві, готельно-ресторанному бізнесу у 2020 р. та на підприємствах транспорту і зв'язку у 2018 р. Незначний фінансовий результат до оподаткування залишається у таких видах економічної діяльності, як будівництво, тимчасове розміщування й організація харчування, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність та ін. В середньому на одне вітчизняне підприємство припадають невеликі обсяги фінансового результату.

Високий рівень збитковості в таких видах економічної діяльності, як тимчасове розміщування й організація харчування (36,3 %), фінансова та страхова діяльність (31,4 %), інформація та телекомунікації (30,1 %), обмежує фінансові можливості вітчизняних підприємств у фінансуванні заходів і проектів інноваційного розвитку. Негативною є й тенденція до збільшення частки збиткових підприємств, особливо в готельно-ресторанному бізнесі (на 7,7 в. п.). В продовж досліджуваного періоду збільшилася частка збиткових підприємств в усіх видах економічної діяльності, окрім сільського господарства та фінансової і страхової діяльності. Водночас не стабільним залишається фінансово-економічний стан галузей вітчизняної промисловості як найбільш актуального для інновацій сектора національної економіки (табл. 2).

Таблиця 1

**Фінансові результати та частка збиткових підприємств
за окремими видами економічної діяльності в Україні за 2018–2021 рр.**

Види економічної діяльності	Фінансовий результат до оподаткування, млрд грн				Частка підприємств, які одержали збиток, %				2021/2018	
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	За результатами, %	За часткою збиткових підприємств, в. п.
Сільське господарство	71,5	94,0	82,2	239,9	13,7	16,9	17,3	11,7	3,4 р.	-2,0
Промисловість	154,1	166,7	-22,3	449,5	27,2	27,9	30,3	28,7	2,9 р.	+1,5
Будівництво	6,4	15,9	-2,0	8,4	27,2	26,2	29,1	29,0	131,2	+1,8
Торгівля	86,3	129,1	45,3	145,9	22,8	22,9	25,6	22,9	169,0	+0,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-22,7	14,4	17,0	31,2	25,9	26,2	28,3	27,7	2,4 р.	+1,8
Тимчасове розміщування й організація харчування	2,9	4,6	-4,4	5,3	28,6	29,1	40,9	36,3	182,7	+7,7
Інформація та телекомунікації	18,2	24,8	16,9	34,0	29,9	28,5	28,9	30,1	186,8	+0,2
Фінансова та страхова діяльність	84,7	69,3	196,9	128,1	35,5	32,5	32,7	31,4	151,2	-4,1

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Таблиця 2

Чистий прибуток (збиток), частка збиткових підприємств та рентабельність всієї діяльності за окремими галузями промисловості України у 2021 р.

Види економічної діяльності	Чистий прибуток (збиток), млрд грн	Частка підприємств, які одержали збиток, %	Рентабельність всієї діяльності, %
Промисловість	321,8	25,1	12,2
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	159,2	25,6	50,8
Переробна промисловість	143,9	20,7	9,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	18,5	25,9	3,6
Виробництво хімічної продукції	12,2	18,7	20,3
Металургійне виробництво	73,1	17,4	16,0
Машинобудування	3,9	26,1	2,8
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	19,9	42,1	2,5
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	-1,2	41,3	-4,6

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Зокрема, рівень збитковості у таких галузях промисловості, як постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, а також водопостачання, каналізація, поводження з відходами, перевищує 40 %, а в інших її галузях становить від 20 до 25 %, що є негативним та засвідчує недостатність внутрішніх можливостей для належного фінансування інноваційно-технологічної діяльності підприємств.

Незначні фінансово-економічні результати господарювання, а саме зниження прибутковості і рентабельності вітчизняних підприємств особливо базових видів економічної діяльності зумовило високий рівень їхньої збитковості (табл. 3). Так, відносно прийнятною за таких умов можна вважати рентабельність всієї діяльності лише в таких галузях економіки України, як тимчасове розміщування й організація харчування (26,5 % у 2021 р.), торгівля (19,3 %) та інформація і телекомунікації (17,8 %).

За 2018–2021 рр. в сільському господарстві, будівництві, фінансовій і страховій діяльності рентабельність вітчизняних підприємств незначна з подальшою тенденцією до зниження. Невисока рентабельність свідчить про обмежені внутрішні можливості щодо здійснення інвестування у науково-технічну, інноваційно-технологічну діяльність суб'єктів господарювання та недостатність інвестиційного капіталу.

Окрім вказаних чинників на погіршення фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств в Україні сьогодні впливає також їхня мала чисельність з сталою високою інноваційною активністю та діяльністю у напрямі технологічної модернізації виробництва. Цей чинник не посилює інвестиційну привабливість, а, відтак, наміри і бажання фінансувати підприємствами відповідний розвиток.

Іншим внутрішнім чинником, який має важливе значення, є низький рівень фінансової безпеки бізнесу та захисту об'єктів інтелектуальної власності в Україні. Фактично за ситуації недостатнього рівня безпеки бізнесу, особливо інноваційно активного та високо ризикового, а також низького рівня правової захищеності інтелектуальних активів погіршується і мотивація й фінансово-ресурсне забезпечення підприємств у частині активізації їхньої діяльності в напрямі подальшого інноваційного розвитку.

Таблиця 3

Показники рентабельності підприємств за окремими видами економічної діяльності в Україні

Види економічної діяльності	Операційна рентабельність, %				Вся рентабельність, %				2021/2018	
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	За операційною діяльністю в. п.	За всією діяльністю, в. п.
Сільське господарство	18,3	19,2	18,6	6,7	13,7	16,1	13,6	6,9	-11,6	-6,8
Промисловість	6,3	5,5	3,9	16,3	3,3	3,9	-1,3	12,2	+10,0	+8,9
Будівництво	3,0	4,6	1,3	1,3	1,3	3,4	-1,0	0,5	-1,7	-0,8
Торгівля	23,3	25,3	16,2	31,3	11,4	16,4	3,6	19,3	+8,0	+7,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-1,6	4,1	4,4	3,0	-4,3	1,4	1,6	1,4	+4,6	+5,7
Тимчасове розміщення й організація харчування	8,6	10,1	-7,9	16,1	5,8	9,3	-11,1	26,5	+7,5	+20,7
Інформація та телекомунікації	13,1	15,4	14,7	24,5	8,6	10,5	6,5	17,8	+11,4	+9,2
Фінансова та страхова діяльність	1,2	7,8	3,5	7,3	13,9	8,3	13,0	9,4	+6,1	-4,5

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Щодо зовнішніх чинників, які на сьогодні у найбільшій мірі впливають на фінансування програм і проєктів інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, то до них відносяться, перед усім, все ще недостатній розвиток фінансово-кредитної системи країни. В умовах кризи для вітчизняної фінансово-кредитної сфери характерні системні вади, які не сприяють фінансовій підтримці програм диверсифікації економіки, зокрема у сферах МСП, НДДКР, інновацій, смарт-технологій, високотехнологічного експорту; покращання галузевої структури економіки; зміцнення конкурентоспроможності внутрішнього виробництва і т. п. Попри наявність й позитивний характер впливу, вітчизняному банківському кредитуванню притаманні й недоліки та слабкі місця, а саме – малі обсяги кредитування економіки (близько 50 % ВВП, що у понад 2,5 раза нижче світової практики), збереження низької частки довгострокових (біля 20 %) та інвестиційних (до 5 % кредити на нерухомість та біля 20 % іпотечні) кредитів, недофінансування стратегічних галузей економіки, розвитку малого бізнесу, програм неоіндустріалізації. На низькому рівні перебуває в Україні й розвиток структур, які безпосередньо спеціалізуються на фінансовій підтримці інноваційних проєктів суб'єктів господарювання. Йдеться про венчурні фонди, бізнес-ангели і т. п. Попри наявність інституційних засад, функціонування такого типу структур не набуло достатніх обсягів і масштабів. Відтак, вітчизняні підприємства практично не мають змоги скористатися поширеним у світовій практиці інструментом фінансової підтримки інноваційного розвитку, що є негативне та не сприяє активізації інноваційно-технологічної діяльності, особливо у сегменті малих і середніх підприємств.

Водночас, зарубіжний досвід свідчить про те, що елементи інноваційної інфраструктури відіграють ключову важливу роль в активізації економіки країни інноваційно-технологічної діяльності. Адже спеціалізуються на її фінансово-ресурсній підтримці, допомозі в перебігу усіх стадій (етапів інноваційної діяльності – від генерування ідей до комерціалізації конкретних результатів), виконанні цілого спектру функцій та завдань відносно полегшення і пришвидшення інноваційної діяльності. Відповідна інфраструктура в Україні наприкінці 1990-х – на початку 2000-х років розвивалася, яка посприяла створенню мережі регіональних інноваційних центрів. Однак її функціонування втратило своє фінансування, їх покинув кадровий склад і вони існують фактично лише умовно, що не сприяє розвитку необхідного інноваційного клімату та відповідного середовища реалізації інвестицій інноваційного характеру й забезпечення економічного зростання в країні. Не менш вагомим можна вважати й вплив такого чинника, як стан сформованості бізнес-середовища. Адже наявність сприятливих для започаткування, ведення і розвитку бізнесу умов є запорукою активізації інноваційного підприємництва, суб'єкти якого мають достатній доступ до інтелектуально-кадрового забезпечення, виробничих потужностей, ринку збуту інноваційної продукції, системи НДДКР і т. п.

Однак, в Україні бізнес-середовище деформоване у т. ч. через існування таких його критично негативних системних вад, як монополізація, тінізація, корупція, офшоризація податків та капіталу, рейдерство і т. п., що не сприяє інноваційному бізнесу, орієнтованому на довгострокові інвестиції у високо ризикові інвестиційні проєкти, пов'язані з інноваціями. На засадах сказаного вище представлено чинники (рис. 1), а також умови і їхній стан в Україні відносно формування фінансового забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних підприємств в період військової агресії росії, Covid19, а також проблем в процесі євроінтеграції та глобалізаційних змін.

На наш погляд, існування системних вад та перешкод фінансування інноваційної діяльності вітчизняних підприємств потребує розроблення нових більш дієвих інструментів формування й ефективного використання фінансового забезпечення а також стимулювання процесів інноваційно-технологічної модернізації бізнесу в умовах сучасних викликів і загроз.

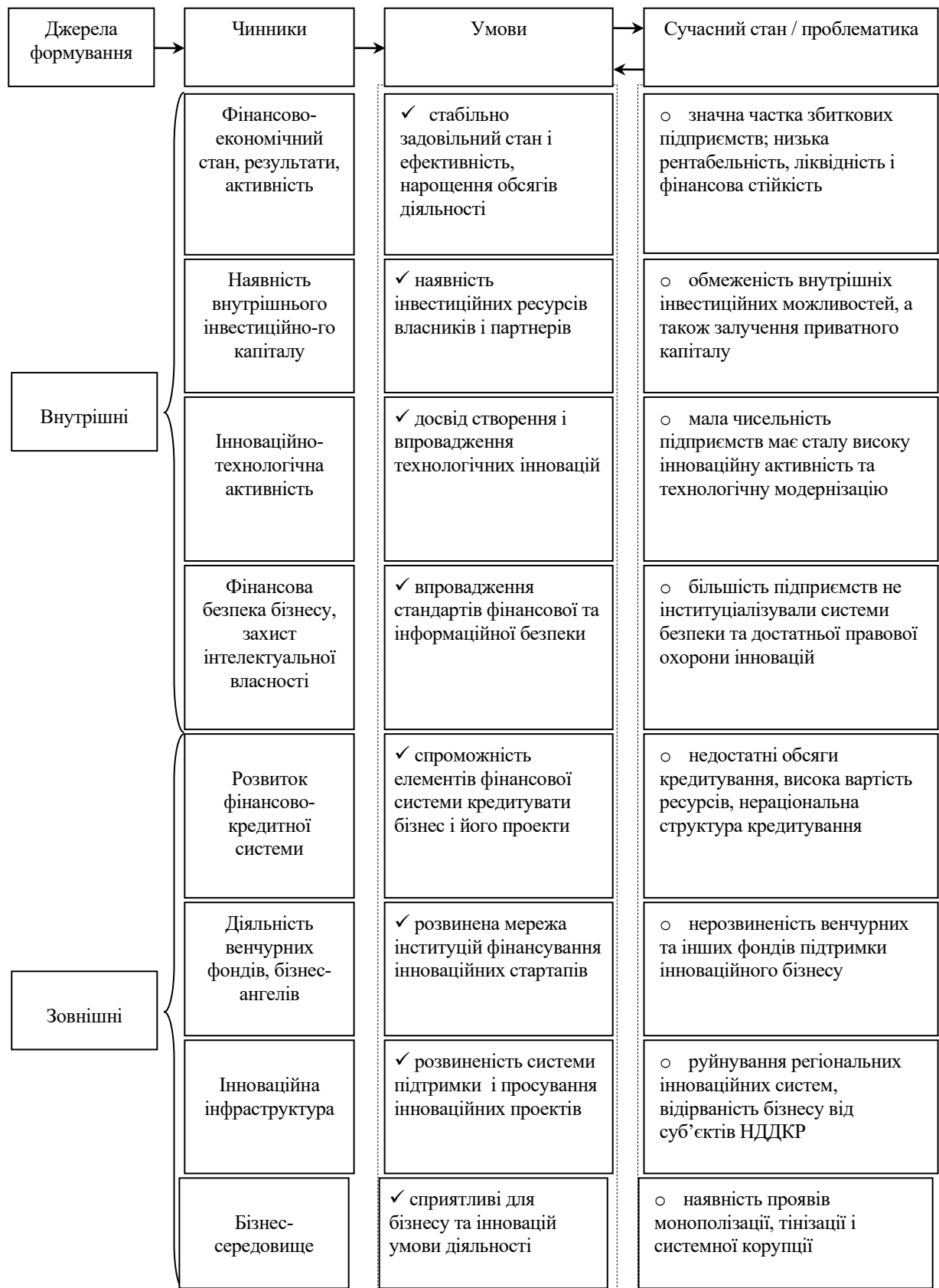

Рис. 1. Чинники та проблематика формування фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств в Україні
Джерело: складено автором за результатами аналізу статистичних даних, експертних оцінок тощо

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Вітчизняне бізнес-середовище, в якому здійснюють діяльність підприємства, здебільшого не сприятливе для формування належного фінансового та на загальне ресурсного забезпечення щодо реалізації

інноваційно-технологічної діяльності і сприяння таким чином розвитку як виробничих систем в цілому, так і окремих бізнес-проектів. Такий висновок ґрунтується на результатах дослідження, які дали змогу ідентифікувати наявність критично гострих проблем за більшістю внутрішніх та зовнішніх чинників формування фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств в Україні.

Відтак, задля покращення системи фінансового забезпечення інноваційно-технологічної модернізації та посилення конкурентних позицій вітчизняних суб'єктів господарювання керівникам підприємств потрібно працювати над покращенням фінансово-економічних результатів та зміцненням їхнього фінансового стану, залученням інвестиційного ресурсу з внутрішніх джерел, активізацією обсягів інтелектуальної творчої та інноваційної діяльності в системі менеджменту, посиленням фінансової, інформаційної та інтелектуальної безпеки бізнесу і бізнес-процесів, зокрема пов'язаних з інноваційно-технологічною діяльністю. Підприємствам вкрай необхідно бути активними на ринку, а також посилювати вплив на розвиток фінансово-кредитної системи країни, становлення, збільшення чисельності та розширення масштабів діяльності венчурних фондів, відновлення і підвищення ефективності функціонування елементів інноваційної інфраструктури, удосконалення вітчизняного бізнес-середовища щодо впровадження і комерціалізації інновацій.

Подальші наукові дослідження в цьому напрямі доцільно спрямувати на вдосконалення методики аналізування фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств. Йдеться зокрема про такі його аспекти, як планування обсягів необхідного фінансового ресурсу, джерел його формування (з орієнтиром на терміни залучення, вартість обслуговування, рівень фінансового і комерційного ринку і т. п.), ідентифікація та аналізування інвестиційно-інноваційних ризиків, діагностика та оцінювання ефективності використання фінансово-інвестиційного ресурсу, пов'язані з цим процеси капіталізації бізнесу, а також формування фондів інноваційно-технологічного розвитку та модернізації виробничої системи підприємства. Всі ці питання особливо актуальні за умов існуючої в Україні невизначеності, а також складності залучення коштів на ризикові інноваційно-технологічні проекти в умовах трансформаційних змін.

Література

1. Диба О. М. Інноваційний розвиток підприємств в умовах глобалізації. Стратегія економічного розвитку України. 2018. № 42. С. 111-118.
2. Кваша О. С. Інноваційний розвиток економіки України: світовий досвід та рекомендації для України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6 (1). С. 150-154.
3. Ковпака А. Інноваційний розвиток країни як рушійний чинник підвищення національної конкурентоспроможності. Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки. 2021. Вип. 1. URL: <http://eui.zu.edu.ua/article/view/234658/238776>.
4. Крупка М. І., Демчишак Н. Б. Сучасна парадигма фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні. Фінанси України. 2017. № 11. С. 47-64.
5. Крупка М. І., Руцишин М. О. Фінансовий механізм державно-приватного партнерства в забезпеченні інноваційного розвитку підприємств України. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2022. № 26 (54). С. 85-94.
6. Лупак Р. Л., Польова І. М., Васильців В. Г. Управління покращенням інвестиційного забезпечення підприємств. Бізнес Інформ. 2015. Вип. 12. С. 88-92.
7. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2016. № 2. С. 71-74.
8. Рибалко Н. О. Фінансові ресурси – основа діяльності підприємств. Формування ринкових відносин в Україні. 2009. № 3 (94). С. 27-29.
9. Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. Сучасні питання економіки і права. 2011. Вип. 1. С. 16-19.
10. Смесова В. Л., Іщенко І. О. Інновації як основа підвищення якості продукції та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2020. Вип. 43. С. 76-82.
11. Фоміних В. І., Безпалова Д. І., Довгопола А. Д. Аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. 2017. № 27 (2). С. 61-64.
12. Чех Л. М., Корогодова О. О. Інноваційний розвиток економіки України в умовах Індустрії 4.0. Актуальні проблеми економіки та управління. 2020. № 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205849>.

References

1. Dyba, O. (2018). Innovative development under globalization conditions. *Strategy of economic development of Ukraine*, no. 42, pp. 111-118.
2. Kvasha, O. S. (2016). Innovative development of economy of Ukraine: world experience and recommendations is for Ukraine. *Uzhorod National University Herald. International Economic Relations And World Economy*, vol. 6 (1), pp. 150-154.

3. Kovpaka, A. (2021). Innovative development of the country as a determining factor of increasing national competitiveness. *Economy. Management. Innovation. Economic sciences series*, vol. 1. URL : <http://eui.zu.edu.ua/article/view/234658/238776>.
4. Krupka, M. I., Demchyshak, N. B. (2017). Modern paradigm of financial regulation of innovative activity in Ukraine. *Finances of Ukraine*. no. 11. pp. 47-64.
5. Krupka, M. I., Rushchysyn, M. O. (2022). Financial mechanism of public-private partnership in ensuring innovative development of enterprises of Ukraine. *Scientific notes of the National University «Ostroh Academy». «Economy» series*. no. 26 (54). pp. 85-94.
6. Lupak, R. L., Poleva, I. M., Vasylytsiv, V. G. (2015). Management of the improvement of investment provision of enterprises. *Business Inform.* Iss. 12. pp. 88-92.
7. Malij, O. Gh. (2016). Financial resources of enterprises and sources of their formation: theoretical aspects. *Actual problems of innovative economy*, no. 2, pp. 71-74.
8. Rybalko, N. O. (2009). Financial resources are the basis of enterprise activity. *Formation of market relations in Ukraine*, no. 3 (94), pp. 27-29.
9. Rudchenko, I. V. (2011). Improving the mechanism of financial resources management of the enterprise. *Modern issues of economics and law*, no. 1, pp. 16-19.
10. Smiesova, V. L., Ishchenko, I.O. (2020). Innovation as the basis of increasing product quality and ensuring competitiveness of the enterprise. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and management*, vol. 43, pp. 76-82.
11. Fominykh, V. I., Bezpalova, D. I., Dovghopola, A. D. (2017). Aspects of formation and use of financial resources of the enterprise. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic sciences series*, no. 27(2), pp. 61-64.
12. Chekh, L. M., Korohodova, O. O. (2020). Innovative development of ukrainian economy in Industry 4.0. *Actual Problems of Economy and Management*, vol. 14. URL : <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205849>.